

**AFERE TRESU SUDSKU VLAST I TUŽILAŠTVO,
EU ODAVNO PITA ZA ODGOVORNOST**

PRAVOSUĐE SLIKU SVOJU LJUBI

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

Gordana Radojević,
direktorka Uprave za statistiku
(MONSTAT) i šefica RG za poglavlje 18

Dubravka Popović,
Chevening stipendistkinja
Vlade Velike Britanije na
Univerzitetu Bristol

KOMENTAR

**EU i Balkan -
neodgovorni
staratelji i loša djeca**

EU I BALKAN – NEODGOVORNI STARATELJI I LOŠA DJECA

Foto: Vjesta

Piše: Vladan Žugić

U svim priručnicima o roditeljstvu i vaspitanju jedna od prvih poruka otprilike glasi - djeci ne treba slati kontradiktorne, zbumujuće poruke jer će se u manipulaciji snaći bolje od vas, dok će odrasti u problematične ličnosti.

Čini mi se da kreatori spoljne politike zapadnih zemalja nisu dovoljno obratili pažnju na ove pouke.

Ni **Oliver Twist**, **Čarlsa Dikensa**, nije u siroštu dobio toliko konfuznih poruka koliko su to zemlje zapadnog Balkana primile od EU u posljednjih nekoliko godina.

Evo samo pogledajmo unazad par mjeseci.

Savjet EU prvo u jelu nije donio odluku o otvaranju pregovora sa Sjevernom Makedonijom uprkos naporima i pristanku zvaničnog Skoplja da promijeni naziv države.

Zatim je nova šefica Evropske komisije, **Ursula fon der Lajen**, zadržala resor za proširenje i susjedsku politiku, što je bila dobra vijest. Ali, onda je za komesara predložila bivšeg ministra pravde Mađarske, **Lasla Tročanjija**, za kojeg je stručnjak za Balakan, **Florijan Biber**, odmah dobro primijetio - da je Orbanov saučesnik u urušavanju vladavine prava koja je, čisto da primijetimo, rak rana svih država Balkana.

Evropski parlament potom je odbio kandidaturu Tročanjija za komesara za proširenje da bi sada Mađarska predložila stalnog ambasadora ove zemlje u Briselu, **Olivera Varheljija**, kao zamjenu.

Politico prenosi da je Varhelji, koji je u Briselu na raznim pozicijama praktično od 2001, poznat po velikoj lojalnosti prema Orbanu i snažnom zagovaranju političkih prioriteta mađarske Vlade prilikom ambasadorskih sastanaka.

U međuvremenu, *Bloomberg* prenosi da će ministri vanjskih poslova EU na Samitu u Luksemburgu 15. oktobra donijeti odluku o otvaranju pregovora sa vladama u Tirani i Skoplju, kao da se nešto bitno desilo u ovim dvijema državama od juna.

No, samo otvaranje pregovora sa EU, sem kratkotrajne euforije u javnosti, neće donijeti puno ni Sjevernoj Makedoniji, ni Albaniji. Najbolji primjeri za to su Crna Gora i Srbija gdje stvari posljednje četiri godine tapkaju u mjestu ili u nekim segmentima idu unazad o

čemu svjedoči pad rejtinga ovih država na svim listama nezavisnih i uticajnih organizacija, poput Freedom House, Reportera bez granica, Transparency International...

Da sve na Balkanu bude interesantnije, pobrinule su se i SAD. Državni sekretar, **Majk Pompeo**, imenovao je **Metju Palmera**, beogradskog zeta sa nekretninom u Dobrom vodama i nekoliko krimi romana iza sebe, za specijalnog izaslanika za Balkan krajem prošlog meseca. "Ja na svoju ulogu gledam tako da sam u poziciji da pomognem državama zapadnog Balkana da ispune svoje evropske i evroatlantske aspiracije. Nadamo se da će to početi sa Severnom Makedonijom i Albanijom, koje treba da dobiju priliku da otvore pristupne pregovore sa EU. Onda bismo, voljeli da vidimo da se Srbija i Kosovo vrate za pregovarački sto i postignu sporazum o normalizaciji odnosa...", rekao je Palmer.

Naveo je da sljedeća kosovska vlada mora biti spremna da suspenduje tarife čime bi, kako se SAD nadaju, Srbija odgovorila svojim inicijativama, a koje bi obuhvatile i potencijalnu suspenziju kampanje za povlačenje priznanja Kosova.

I tako nazad za pregovarački sto i neki sporazum koji je Palmer oriočio od 7. oktobra, kada se održavaju izbori na Kosovu do negdje početka maja, kada Srbiju čekaju izbori.

Ostaje dilema - da li SAD opet Balkanu pristupaju strateški ili **Donald Tramp** samo pokušava rješavanjem kosovskog pitanja забиљежи neku rečku na spoljнополитичком planu u susret izborima 2020.

Ako EU otvoriti pregovore sa Makedonijom i Albanijom, Palmer može da stavi štrik na prvi zadatak. Rekao je da je njegov dnevni red na Balkanu dugačak.

Dobro bi bilo da je odluka o Makedoniji i Albaniji donijeta u koordinaciji i da nije samo splet okolnosti.

Zapad se zadnji put konfuzno ponašao na Balkanu 90-tih. Današnja balkanska djeca nemaju tako zapaljiv potencijal kao ona iz 90-tih, ali ne treba kriviti druge za vaspitanje sopstvene djece i posljedice toga koje će sigurno snositi i staratelji.

Ne znam da li je vrijeme da se uzme prut u ruke, ali se stvari na Balkanu moraju mijenjati. Jasna ograničenja i obećanja se moraju ispunjavati.

**AFERE TRESU SUDSKU VLAST I
TUŽILAŠTVO, EU ODAVNO PITA
ZA ODGOVORNOST**

PRAVOSUĐE SLIKU SVOJU LJUBI

Piše: Vesna Rajković Nenadić

Autorka je novinarka portala *Analitika*

Kada bi vjerovali zvaničnim podacima, u crnogorskom sudstvu i tužilaštvu skoro svi rade besprekorno. Tek poneki sudija ili tužilac zavrijedi da o njegovoj odgovornosti raspravljaju etičke komisije, ali uglavnom zaključe da su radili sve kako treba i da nema osnova za pokretanje bilo kakve odgovornosti.

Na drugoj strani, višemilionske odštete koje poreski obveznici plaćaju zbog neosnovanog pritvora, privremeno oduzete imovine, kao u slučajevima „Kalić“ i „Šarić“, do posljednjih afere koje se odnose na čelne ljude tužilaštva i sudstva, **Ivicu Stankovića i Vesnu Medenicu**.

Kada tužioce pitate da li smatraju da treba da odgovaraju jer im, recimo, padaju optužnice, odgovoriće vam odrečno. Odgovor bi se, u najkraćem, mogao svesti na to da optužnicu u prvoj fazi potvrđuje sud, te da je odgovornost podijeljena. „Ne može se svaka moja optužница završiti osuđujućom presudom. To bi značilo da kad i tuži i sudi i da sud nije ni potreban“, slikovito je jednom prilikom na seminaru objasnila visoko pozicionirana tužiteljka u hijararhiji te organizacije koja je vodila neke od ključnih slučajeva i na sudu izgubila.

Zakon ne predviđa mogućnost da tužiocci odgovaraju ako izgube slučaj na sudu, ali ako izgube baš svaki ključni slučaj, kako su nam objasnili pravni stručnjaci, postoji mogućnost da se pokrene pitanje stručnosti tog tužioca. To je osnov odgovornosti, no koliko je makar javno poznato, do sada niko zbog toga nije odgovarao.

Zakonom o Državnom tužilaštvu je propisano da se tužilac razrješava dužnosti ako, između ostalog, bude osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje tužilačke funkcije, ali i nestručno ili nesavjesno obavlja tužilačku funkciju. Trebalo bi da bude razriješen i ako ne ostvaruje zadovoljavajuće rezultate, ne pokrene postupak za razrješenje ili disciplinsku odgovornost državnog tužioca ili zamjenika kada je za to ovlašćen.

Pitanje disciplinske odgovornosti se pokreće, između ostalog, kada tužilac ne uzima predmete u rad redom kojim su primljeni, neopravdano odbije vršenje poslova i zadataka koji su mu povjereni, ne poštuje propisane rokove za preduzimanje i sprovođenje radnji, odnosno donošenje odluka u postupku ili na drugi način odugovlači

postupak... Zakon propisuje i kada tužilac svojim ponašanjem vrijeđa tužilačku profesiju, kao što je u slučajevima kada prima poklone, nedostojno se ponaša na javnom mjestu, koristi tužilačku funkciju za ostvarivanje svojih i interesa svoje porodice ili sebi bliskih lica. Uslovi za odgovornost su uglavnom isti i kada je riječ o sudijama. Ipak, u praksi odgovornost sudija i tužilaca je na nivou statističke greške

Da nešto u tom smislu nije kako treba u crnogorskom pravosuđu ukazano je i u posljednjem izvještaju Evropske komisije. Tako je navedeno da bilans ostvarenih rezultata u oblasti izvršenja etičkog kodeksa i disciplinske odgovornosti za sudije i tužioce ostaje veoma ograničen.

Tokom 2018. pokrenut je jedan novi disciplinski postupak protiv jednog sudije (2017: 1), dok su četiri nova disciplinska postupka pokrenuta protiv rukovodilaca državnih tužilaštava. Disciplinska komisija Tužilačkog savjeta utvrdila je disciplinsku odgovornost u tri predmeta. U istom periodu zatvoreno je svih 15 predmeta protiv sudija zbog kršenja etičkog kodeksa a povreda je utvrđena u jednom predmetu (2017: 18, nije utvrđena povreda), navela je EK u izvještaju. Dodaje se da su četiri predmeta pokrenuta protiv tužilaca po sumnji da su prekršili etički kodeks. Jedan predmet još nije riješen, a u tri predmeta nije utvrđena povreda (2017: 3, nije utvrđena povreda). Protiv jednog državnog tužioca iz Višeg državnog tužilaštva podignuta je optužnica za zelenošenje, zbog čega je on privremeno suspendovan do končanja sudskega postupka.

EK je upozorila da mehanizmi za otkrivanje povreda pravila integriteta treba da postanu djelotvorniji, i svi slučajevi kod kojih postoji osnov za disciplinsku odgovornost treba da budu propraćeni na odgovarajući način.

Iz Sudskog i Tužilačkog savjeta nijesu odgovorili na pitanja Evropskog pulsa što će uraditi po pitanju preporuka EK i da li ima novih slučajeva pokretanja pitanja odgovornosti. Iz Tužilačkog savjeta su poslali link sa izvještajem o radu Tužilaštva, dok iz Sudskog savjeta nijesmo dobili nikakav odgovor.

A pravosuđe je nanovo dospjelo u žihu javnosti zbog posljednje dvije afere.

Odbjegli biznismen **Duško Knežević** objavio je snimak razgovora sa sekretarom VDT-a **Nenadom Vujoševićem**, u kojem ovaj tvrdi da je prenosio novac za podmićivanje VDT-a **Ivice Stankovića** kako bi se pustio Kneževićev kum na slobodu i da bi se odblokira njegova imovina.

Ivica Stanković je na konferenciji za medije to negirao, nakon čega je napustio salu, obrazlažući to ranije preuzetim obavezama. O objektivnoj odgovornosti s obzirom da je on doveo Vujoševića na mjesto sekretara ni riječi. Glavni specijalni tužilac, **Milivoje Katnić**, nastavio je obraćanje novinarima, navodeći da nema "ni udaljene sumnje" da je Stanković od Vujoševića primao novac, kao i da je sekretar VDT-a praćen u fazi izviđaja duže od godinu dana, te da je snimak doprinio da sad bude i formalno osumnjičen.

Katnić je naveo i da Tužilaštvo ima saznanja da je Vujošević sličnim povodom kontaktirao sa bar jednim tužiocem iz VDT-a, ne

Odgovornost u pravosuđu ne možemo posmatrati van konteksta opšte neodgovornosti, nedostatak političke volje je prepreka napretku

Čitav koncept disciplinske odgovornosti sudija je prilično kontroverzan. Nekome, kome smo povjerili da odlučuje o najvažnijim ljudskim pravima i slobodama, prijetiti disciplinskim postupcima i novčanim kaznama je, po mom mišljenju, bizarno, kazao je za *Evropski puls*, advokat **Vladimir Čejović**.

Foto: LinkedIn.com

Ne kažem, dodaо je on, da ne treba da postoji kontrola rada i ponašanja sudija, ali to nije ključno za vladavinu prava.

"Moje mišljenje je da odgovornost u pravosuđu ne može biti posmatrana van konteksta jedne opšte neodgovornosti, na svim nivoima i u svim granama vlasti, koja je, na žalost, takvih razmjera da se protiv nje ne može učiniti mnogo konvencionalnim sredstvima, kroz pravosudni sistem. Oni što realno sagledavaju stanje u oblasti vladavine prava u Crnoj Gori sa punim pravom ističu nedostatak političke volje kao glavnu prepreku napretka. Zato smatram pitanja o izostanku disciplinske odgovornosti tužilaca i sudija sporednim i čak kontraproduktivnim. Mislim da se time skreće pažnja sa glavnog polja borbe za vladavinu prava i vjerujem da nam to oduzima dragocjeno vrijeme", cijeni Čejović.

Prema njegovim riječima, čak se prijetnjom disciplinskim gonjenjem može postići kontraefekat - da se sudije osjeti zavisnim i nesamostalnim, što se u javnosti nedovoljno prepoznaće.

"Inače primjećujem da se način funkcionisanja pravosuđa nedovoljno razumije, kako od onih koji njime upravljaju, tako i od onih koji ga prate i komentarišu. Jedna, po mom mišljenju, užasna prenormiranost, čiji je cilj da u rad sudija i tužilaca uvede norme kao u nekoj industrijskoj grani ili kao u vojsci, kad je u pitanju nezavisnost sudija i tužilaca, postiže upravo suprotan efekat. Disciplinska odgovornost, takođe, može postići taj kontraefekat da se sudije osjeti zavisnim. Ne kažem da ne postoji potreba za tim, ali ne mislim da je to ključno. Mislim da javnost mora da daje permanentnu podršku nezavisnosti sudijske funkcije, a ne da pomaže suprotnim težnjama, jer rezultat može biti da dobijemo nezavisno pravosuđe a zavisne sudije", zaključio je advokat Čejović.

i sa Stankovićem, ne navodeći imena ni detalje. Vujoševiću koji je svojevoljno došao iz Beograda, gdje je otisao odmah po objavljinju snimka navodno na lječenje, određen je pritvor od 30 dana.

I predsjednica Vrhovnog suda u trećem mandatu, **Vesna Medenica**, je u žihu javnosti nakon što je objelodanljeno da je zemlju prodala biznismenu **Zoranu Bećiroviću** za 140.000 eura kako bi vratila dug, a tu transakciju nije prijavila nadležnoj Komisiji. Ona je navela da nije ni imala obavezu da to učini jer je vrijednost imovine ostala ista a da je Bećirović, koji nikada nije osuđivan, njen prijatelj iz Kolašina iz mladosti. Prethodno je dio stručne javnosti tvrdio da nema pravo po Ustavu na treći mandat, no Sudski savjet je jednoglasno

izabrao. Kako je rekla, da je samo jedna osoba bila protiv, povukla bi se.

Ovih dana i direktor policije, **Veselin Veljović**, svojom je izjavom zamislio javnost. Za to što do kraja nije rasvjetljeno ubistvo glavnog urednika Dana, **Duška Jovanovića**, između ostalog je kriv i umor postupajućeg tužioca.

Brojni advokati koje smo kontaktirali nijesu žezeljili da govore na temu odgovornosti čelnih ljudi pravosuđa.

Jedan od rijetkih koji je pristao da govori za *Evropski puls*, advokat **Srđan Vuković**, kaže da je poražavajuća činjenica da sudije i tužioci skoro uopšte ne odgovaraju disciplinski. „Tu i tamo se dogodi po neki disciplinski postupak i to najčešće u onim slučajevima kada se sudija ili tužilac prethodno na neki način zamjerio predsjedniku suda ili rukovodiocu tužilaštva, pa isti to koriste kao čin odmazde prema konkretnom sudiji, odnosno tužiocu”, pojašnjava on.

Kako dodaje, upravo je to razlog zbog čega se pojedine sudije i tužioci ponašaju na način na koji se ponašaju, a koji apsolutno nije u skladu sa Etičkim kodeksom. „Ako se sa njima konfrontirate ili odreagujete na neki način, u ne malom broju slučajeva, dobijete povratnu informaciju da se slobodno obratite predsjedniku suda iz razloga što zna da će biti zaštićen na svaki mogući način. Kada te probleme pokušate da riješite zahtjevom za izuzeće konkretnog sudije isti bude odbijen kao neosnovan, a bez iole valjanijeg obrazloženja i onda dolazite u situaciju da se “sukob” sa postupajućim sudijom još više produbio, nailazite na njegovu neljubaznost, konfliktost, a posljedično i na antipatiju prilikom odlučivanja o dokaznim prijedlozima, a samim tim i prilikom donošenja odluka”, kaže on.

On dodaje da je Etički kodeks mrtvo slovo na papiru za pojedine sudije (naročito za sudije van sudova u Podgorici), pa ne treba ni da čudi činjenica što se vrlo malo postupaka protiv njih i pokreće.

U osvrtu na posljednje slučajeve, Stankovića i Medenice, on navodi da je za njih čuo iz medija te da „ukoliko su tačni i osnovani svakako bi bili za svaku osudu“.

„Moram, međutim, da naglasim da gospođa Medenica ima pravo da prodaje svoju imovinu isto kao što to ima i svako drugo lice. Kako mi u konkretnom slučaju neke činjenice nisu baš najjasnije iz medija, štoviše, nelogične su mi, to ne bih komentarisao posebno ovaj slučaj, pri čemu naglašavam da je ista prijavila nadležnom organu vlasništvo na imovini osnovom naslijeda.

Bez nAmjere da štiti tim bilo koga, mišljenja sam da taj slučaj predimenzioniran i više senzacionalistički. Čak i u situaciji da se pokaže da nije prijavila prihode po tom osnovu, vjerujem da imamo mnogo većih problema koje trebamo riješiti od tog koji nikom ne štetí“, kazao je on.

Kada je riječ o istrazi ubistva Duška Jovanovića i umoru tužioca, ističe da takav tužilac nije sposoban da se bavi pozivom kojim se bavi i da bi morao odgovarati.

„Međutim, u konkretnom slučaju sam siguran da nije tako jer isti, ne samo da nije odgovarao, već je i napredovao u karijeri bez obzira na “umor”. Zato izjave poput navedene zasigurno moraju dovesti do velikog nepovjerenja u rad sudova i tužilaštva. Svako ima pravo na sudsku zaštitu, koje pravo ne smije biti uslovljeno “umorom” sudije, odnosno tužioca, pa izjave poput ovakve, sasvim legitimno, povećavaju nepovjerenje građana u rad sudske vlasti“, naveo je on.

Da građani nemaju povjerenja u rad pravosudja nije ništa novo i to pokazuju sva istraživanja javnog mjenja. U analizi transparentnosti crnogorskog pravosuđa, koju je uradio Centar za građansko obrazovanje (CGO), a koja je nedavno objavljena, navodi se da su stavovi javnosti po pitanju povjerenja u pravosudni sistem podijeljeni, ali i da preovlađuje udio onih koji nemaju povjerenja u pravosuđe. „To je u korelaciji i sa izraženom percepcijom postojanja nesavjesnih postupaka poput korupcije, uticaja politike na sud i tužilaštvo i dugog trajanja postupka, na što ukazuje dvije trećine ispitanika, dok jedan broj navodi i lošu kadrovsku i neadekvatnu kaznenu politiku, te konflikt interesa“, stoji u analizi CGO-a.

Crna Gora ima 51 sudiju i 17 tužilaca na 100.000 stanovnika, što je mnogo više od evropskog prosjeka od 21 sudije i 11 tužilaca. Plate sudija i tužilaca su najmanje duplo veće od državnog prosjeka.

STATISTIKA - OSNOV DALJIH PREGOVORA I MJERENJA NAPRETKA SVIH POGLAVLJA

Foto: CDM portal

Piše: Gordana Radojević

Autorka je direktorka Uprave za statistiku Crne Gore (MONSTAT) i šefica Radne grupe za poglavlje 18

Polazeći od strateških i razvojnih ciljeva koje je Uprava za statistiku definisala od samog početka pregovora sa Evropskom unijom, jedan od prioriteta su upravo integracija evropskih standarda u statistički sistem Crne Gore, a što podrazumijeva primjenu oko 350 regulativa. Ova oblast se smatra naročito značajnom zato što će pozitivne promjene koje će proisteći iz uspješnog procesa pregovora kao rezultat imati bolji kvalitet, dostupnost i vjerodostojnost statističkih podataka kao osnove za kreiranje javnih politika i što će stvoriti bolje uslove za dinamičniji društveni i ekonomski razvoj Crne Gore.

Na bazi podataka koje proizvede zvanična statistika mjeriće se napredak u svim oblastima, a i određivati finansijske obaveze naše zemlje prema EU, kao i finansijske obaveze EU prema nama. U procesu evropskih integracija, Uprava za statistiku ima dvostruku ulogu - da uskladi poglavlje 18 (Statistika) sa pravnim propisima EU, ali i da pruži zvanične podatke drugim relevantnim poglavljima u procesu evropskih integracija.

Pregovaračko poglavlje 18 (Statistika) otvoreno je na Međuvladinoj konferenciji 16. decembra 2014. Kao završna mjerila za privremeno zatvaranje Poglavlja 18. definisano je:

- da Crna Gora dostavi ključne podatke o nacionalnim računima u skladu s Evropskim sistemom nacionalnih i regionalnih računa (ESA) 2010 i drugim relevantnim zahtjevima, zajedno s neophodnim detaljnim opisom korišćenih metodologija
- da Crna Gora predstavi Komisiji mapu puta za prenos preostalih tabela iz programa prenosa podataka ESA 2010 i preostalih metodoloških pitanja.

Kada je u pitanju prvo mjerilo MONSTAT je posvećen proizvodnji podataka u cilju daljeg usklađivanja zvanične statistike Crne Gore i statistike nacionalnih računa u skladu s Evropskim sistemom nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010). Kroz kontinuirano poboljšanje obuhvata i kvaliteta administrativnih izvora podataka radi se na obezbjeđivanju kvalitetne primjene relevantnih metodoloških standarda sistema nacionalnih računa. Zavod za statistiku je od momenta definisanja završnih mjerila značajno povećao broj

potpisanih memoranduma o saradnji kako bi obezbijedio veće korišćenje administrativnih izvora podataka i postigao željeni nivo harmonizacije. Tu se ističe potpisivanje Trilateralnog Memoranduma o saradnji sa Centralnom bankom i Ministarstvom finansija, koji utvrđuje obaveze proizvodnje podataka nacionalnih računa sve tri institucije kada su u pitanju evropske integracije. Nakon usvajanja ESA2010 metodologije krajem 2015, MONSTAT je počeo aktivno sa proizvodnjom podataka za popunjavanje konkretnih varijabli u okvirima tabela koje su definisane u tabelama za zatvaranje ovog Poglavlja i kroz realizaciju nekoliko IPA projekata stvorio inpute za dalje unaprijeđenje i popunjavanje varijabli u okviru navedenih tabela.

Da je statistički sistem Crne Gore od momenta otvaranja pregovora sa EU, uspio da značajno odgovori zahtjevima koje evropska agenda postavlja, svjedoči i činjenica da su sprovedene misije procjene od strane EUROSTAT-a, kao vrhovnog evropskog statističkog tijela, pokazale da su ključni principi proizvodnje zvanične statistike garantovani Zakonom, kao i da se primjenjuju u praksi. U pogledu kvaliteta podataka, kao i profesionalnosti i stručnosti zaposlenih dobijene su najviše ocjene.

Razvoj zvanične statistike podržala je i Vlada Crne Gore usvojivši „Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku“, čime je dodatno ojačana profesionalna nezavisnost Uprave za statistiku, a Crna Gora postala prva na zapadnom Balkanu, i među prvima u Evropi, koja je primjenila novo EU zakonodavstvo iz oblasti zvanične statistike.

U naredni petogodišnji period razvoja statistike 2019-2023 ulazimo potpuno spremni za sljedeći nivo, sa vizijom koja podrazumijeva dalji razvoj integrisanog sistema za proizvodnju zvanične statistike, koji će se bazirati na novim tehnologijama i novim izvorima podataka, a sa ponosom možemo istaći da je MONSTAT ispunio sve dosadašnje obaveze, shodno planu i rokovima koji su bili definisani programom pristupanja Crne Gore EU. U prethodnom periodu smo uspjeli da uspostavimo održiv sistem koji je u potpunosti zasnovan na principima kodeksa prakse evropske statistike, a pored velikog broja istraživanja realizujemo samostalno i najznačajnije statističke akcije kao što su popisi. Time smo dokazali visok nivo stručnih i organizacionih sposobnosti Uprave za statistiku.

Ilustracija: freepik.com

KAKO SE PLANIRAJU I SA KOJIM CILJEM JAVNE POLITIKE U CRNOJ GORI?

Koncentrisanost javne uprave na realizaciju obaveza u procesu pristupanja Evropskoj uniji ima implikacije za čitav sistem kreiranja javnih politika u Crnoj Gori i, uslovno rečeno, kulturu kreiranja javnih politika koja je, u ovom trenutku, fokusirana na usvajanje politika.

U toku magisterskih studija u Velikoj Britaniji, kao Chevening stipendista Vlade Velike Britanije, imala sam priliku da se upoznam sa tamošnjim principima javnih politika, iz teorijske

i praktične perspektive.

Velika Britanija ima dugu tradiciju prilagođavanja pravnog i institucionalnog okvira potrebama kreiranja politika, u zavisnosti od izazova sa kojima se suočava.

U kontekstu institucionalnog okvira, Britanija ima jasno definisani saradnji između institucija, na kojoj se bazira multisektorski pristup u implementaciji javnih politika (slika 1).

Foto: G. Marrash

Piše: Dubravka Popović

Autorka je Chevening stipendistkinja Vlade Velike Britanije na Programu javnih politika na Univerzitetu Bristol

The screenshot shows a list of government departments and their associated agencies and public bodies. A large blue arrow points from the bottom right towards the 'Department for Work & Pensions' section, which is expanded to show its sub-entities.

- Department for Transport**
Works with 24 agencies and public bodies [view all](#)
- Department for Work & Pensions**
Works with 15 agencies and public bodies [view all](#)
- Department of Health & Social Care**
Works with 28 agencies and public bodies [view all](#)
- Foreign & Commonwealth Office**
Works with 10 agencies and public bodies [view all](#)
- Department for Work & Pensions**
Works with 15 agencies and public bodies [view less](#)
  - Executive non-departmental public body**
    - [Disabled People's Employment Corporation \(GB\) Ltd](#)
    - [Health and Safety Executive](#)
    - [The Pensions Advisory Service](#)
    - [The Pensions Regulator](#)
    - [Single Financial Guidance Body](#)
  - Advisory non-departmental public body**
    - [Industrial Injuries Advisory Council](#)
    - [Social Security Advisory Committee](#)

Slika 1:
Pregled saradnje među institucijama u javnoj upravi Velike Britanije
(Izvor: Internet stranica Vlade Velike Britanije, sekcija "Departments, Agencies and Public Bodies")

Kada je u pitanju pravni okvir, jedan od primjera dokumenata koji regulišu planiranje je *Okvir vještina u oblasti javnih politika*, namijenjen zaposlenima u javnoj upravi koji aktivno učestvuju u formulaciji politika, odnosno sektorskih planova i strategija.

Ovaj okvir obuhvata tri vještine koje su neophodne da bi se javne politike adekvatno pripremile i sprovodile:

- Planiranje bazirano na dokazima – sposobnost javnih službenika da razviju i koriste podatke o stanju u dатој oblasti pri kreiranju politika;
- Postizanje rezultata – precizno definisanje procesa koji će dovesti do realizacije cilja određene politike;
- Sagledavanje političkog konteksta – razumijevanje i upravljanje političkim kontekstom u kojem se data politika kreira.

Crna Gora je kroz proces pristupanja EU napravila određeni napredak kada je u pitanju planiranje i koordinacija politika, s obzirom na to da je reforma javne uprave, a u okviru nje koordinacija politika, više puta prepoznata kao prioritet kroz izvještaje Evropske komisije i strateške dokumente koji definišu prioritete finansijske podrške (IPA II).

U poređenju sa navedenim principima iz Velike Britanije ovaj napredak je najočigledniji u odnosu na planiranje bazirano na dokazima. Naime, Crna Gora je usvojila Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata,

kroz koju je predviđena detaljna analiza stanja na kojoj predložena javna politika ili strategija treba da se bazira.

Ono što je problematično u kontekstu evropskih integracija je drugi princip, postizanje rezultata, zbog toga što su rezultati – često na bazi podmjerila iz pregovaračkih poglavja – definisani kao zakonodavne izmjene, a ne promjene koje bi te izmjene trebalo da proizvode u oblastima na koje se odnose. O tome najbolje svjedoče izvještaji o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, od kojih, na primjer, Izvještaj za 2018. godinu kao rezultate navodi usvajanje 260 zakona i 49 podzakonskih akata.

U tom smislu, pritisak koji se generiše iz EU kroz izvještaje Evropske komisije da se ostvaraju rezultati je pozitivan, ali je izazov da crnogorska javna uprava dugoročno ostane orijentisana prema rezultatima.

Na kraju, treći princip je od ključnog značaja, naročito za proces EU integracija, zato što je sagledavanje lokalnih specifičnosti u teoriji dokazano kao jedan od preduslova za uspješnu realizaciju javnih politika. U tom cilju, i međunarodne organizacije koje insistiraju na promjenama i javna uprava u Crnoj Gori, treba da vode računa o političkom kontekstu i izazovima koji taj kontekst predstavlja za primjenu zakona jednom kada Crna Gora postane EU članica.

Napomena: Tekst odražava stavove autorke i ne predstavlja nužno stavove Britanske ambasade u Podgorici.

KAKO VIDIMO DEVEDESETE?

PROŠLOST SE NE MOŽE SAKRITI

Foto: UNDP

Priredila: Maja Marinović

Ilustracija: jacobinmag.com

Ukoliko se ne sprovede proces suočavanja s prošlošću i ukoliko se kao društvo ne suprotstavimo ideološkim elementima koji su doveli do zločina – protok vremena, subjektivne interpretacije i manipulacije će dovesti do relativizacije negativnih uzroka zločina, njihovog prihvatanja i ponovnog ukorjenjivanja u društvu, saopšteno je na predstavljanju analize publikacije "Kako vidimo devedesete?" koju je uradilo Udruženje istoričara Crne Gore (HIPMONT).

Istoričar i koordinator udruženja, Miloš Vukanović, kazao je da ne postoji druga posljedica takvog procesa osim novog sukoba.

Autori su objasnili da prvi dio publikacije predstavlja kratak pregled istorije Crne Gore od početka 90ih do obnove nezavisnosti 2006. Te podatke, po riječima autora nedovoljno prati i pregled stradanja crnogorskih građana tokom ovog perioda i slabo stanje u procesu objedinjavanja podataka. Brojke od 165 poginulih građana na dubrovačkom ratištu, 12 u logoru Lori, 7 tokom NATO bombardovanja, uz 57 nestalih – nisu konačne. Posljednja publikovana istraživanja govore o preko 300 poginulih i nestalih u periodu od 1991. do 1999.

Istovremeno, središnji dio publikacije najviše može biti od koristi edukatorima u Crnoj Gori koji žele da se bave ovom temom. Više puta iznešen stav o neadekvatnoj faktografskoj i metodičkoj zastupljenosti ratova 90ih u crnogorskem obrazovnom sistemu je ponovljen. Autori podsjećaju na 2008. godinu kada je država, uz podršku opozicije, zabranila korišćenje udžbenika koji je sadržao detaljan pregled dešavanja 90ih.

Istraživanje HIPMONT-a je obuhvatilo i aktivnosti društvenih faktora (Vlada, Skupština, državne institucije, političke partije, civilni sektor, mediji, vjerske organizacije,...) nakon 2006. što čini posljednji dio publikacije sa pregledom svih elemenata koje čine kulturu sjećanja crnogorskog društva i naš odnos ka poslednjem konfliktu u crnogorskoj istoriji.

Prema riječima autora, ukoliko se sagledaju aktivnosti države od 2006. do danas vidi se namjera ispunjenja puke forme zadovoljenja osnovnih potreba društva za sjećanje na te događaje. Istovremeno, dio opozicije ignorira zločine koji su počinili njihovi ideološki preci i zalaže se za komemoracije stradanja i patnje "svog naroda". Obilježavanje ratnih događaja iz 90ih je i dalje kontroverzna i izuzetno ispolitizirana tema, ocijenili su autori.

Događaji 90ih i dalje utiču na crnogorsko društvo. Kao u slučaju NATO integracije, manjak znanja o samom događaju rezultirao je dezinformisanjem i manipulacijom o NATO bombardovanju, kao i pogrešnim oblikovanja sjećanja o tim dešavanjima. Zaključeno je da nenaučna i neinstitucionalna interpretacija istorije dovodi do rušenja autoriteta državnih institucija i umanjenja povjerenja u njih.

Istoričar i član UO HIPMONT-a, Radovan Popović, izrazio je nadu da će mlađe generacije rasterećene od političkih, vjerskih, nacionalnih predrasuda imati snagu da otvore vrata svim procesima na način koji je i svojstven istoriji – uvažavanjem argumenata.

Publikacija "Kako vidimo devedesete?" rezultat je sprovedenog istraživanja percepcije i stavova o 90im u Crnoj Gori nakon obnove nezavisnosti 2006. kroz analizu aktivnosti više elemenata crnogorskog društva. Istraživanje je obuhvatalo pregled podataka iz arhiva, dnevnih i nedjeljnih relevantnih novina (prikljuceno i obrađeno 3529 članaka), prikupljanje službenih dokumenata, politika i strategija vlasti (prikljuceno i obrađeno 87 dokumenata).

Publikacija je dio istoimenog projekta čiji je cilj da doprinese utvrđivanju činjenica i inkorporiranju drugačijih pogleda na postojeći pristup predavanju istorije i predstavljanja post-jugoslovenskih država. Projekat je podržan kroz širi program "Aktivizam civilnog sektora za pomirenje u regionu bivše Jugoslavije – podrška REKOM-u", koji finansira Evropska unija.

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:
Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:
Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:
CGO

Dizajn i prelom:
Filip Đurišić

Producija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org

Izdavanje ovog časopisa podržalo je Ministarstvo javne uprave kroz projekat "Pregovarajmo zajedno za Crnu Goru u EU"

Stavovi izraženi u *Evropskom pulsu* isključiva su odgovornost CGO-a i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.